

Codi: 104701

Crèdits: 6

Caràcter: FORMACIÓ BÀSICA

Matèria: HISTÒRIA

Curs: PRIMER

Semestre: PRIMER

Equip docent: Antonio Ontañón Sol Enjuanes

Hores de dedicació: 150h

Hores lectives: 75h

Hores autònomes: 75h

DESCRIPCIÓ DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria és de formació bàsica i de metodologia històrica-teòrica, entenent la història i la noció genealògica com un dispositiu amb els seus mètodes i conceptes propis. L'objectiu general de la matèria és comprendre l'articulació entre processos històrics de l'era contemporània amb pràctiques i objectes culturals de les arts i els dissenys dels segles XIX-XX. En les tres assignatures que componen la matèria, s'abordaran coneixements històrics i conceptuals de les arts i els dissenys; es potenciaran les eines conceptuals, historiogràfiques i discursives perquè l'estudiant sàpiga explorar, trobar, llegir i comprendre els fenòmens culturals de l'època contemporània; es promourà la seva capacitat de treball col·lectiu en els processos de discussió a l'aula; se l'introduirà en els fonaments de la recerca i en l'ús adequat de fonts documentals.

Assignatures de la matèria:

HISTÒRIA: REVOLUCIONS I MERCAT

HISTÒRIA: GUERRES I POSTGUERRES

HISTÒRIA: CAPITALISME I ÈPOCA GLOBAL

HISTÒRIA: REVOLUCIONS I MERCAT.

Aquesta assignatura forma part del conjunt d'assignatures teòrico-històriques dels dos primers cursos del Grau que tenen per objectiu acompanyar a l'estudiant en un procés d'obertura de coneixements així com de primers interrogants i re-plantejaments mitjançant l'estudi de genealogies històriques de les arts i el disseny.

Des de la necessitat crítica del present, *Història: revolucions i mercat* planteja una aproximació, estudi i reflexió al voltant dels àmbits de l'objecte, l'espai i la imatge en les seves profundes transformacions del segle XIX i principis del XX, en el marc de la revolució industrial, l'emergència de la societat de masses, l'abandó de l'antic sistema de les arts (arts/artesania) i la maduresa del camp autònom de l'art. L'assignatura planteja una lectura relacional entre aquests tres àmbits i el context polític, social, cultural i tecnològic en el qual emergeixen i són desenvolupats.

Per tal d'aconseguir-ho, l'assignatura parteix d'un coneixement base o mapa del període que l'estudiant portarà adquirit o ho farà en les primeres sessions per, acte seguit, poder aprofundir al llarg del curs en problemes concrets i localitzats, a partir de tres mirades complementàries: Art, Disseny i Narració Visual.

OBJECTIUS

Des del punt de vista de la configuració de l'estudiant, els objectius en competències actitudinals, metodològiques i instrumentals són: propiciar una actitud activa, curiosa i crítica envers el món i el context que envolta l'estudiant, no només el present sinó les relacions d'aquest amb el passat i les diferents manifestacions culturals; enfortir la capacitat de treball i l'autonomia de l'estudiant en el procés d'aprenentatge. És a dir, treballar amb un/a estudiant que sap qüestionar la realitat que li ve donada i que construeix el seu univers propi d'interessos; l'adquisició d'unes primeres eines per a la recerca autònoma i per al desenvolupament de presentacions escrites i orals amb rigor acadèmic. Per acabar, potenciar la reflexió personal i propiciar que el treball dels alumnes com a artistes o dissenyadors sigui més ric, profund i fonamentat.

Pel que fa a objectius específics del contingut de l'assignatura, aquests són: introduir-se en el coneixement crític i relacional dels fenòmens artístics, tecnològics-visuais i del disseny que es van produir durant el segle XIX i principis del segle XX; comprendre les circumstàncies històriques, socials i econòmiques que fan possible l'existència d'una determinada forma artística; aplicar una metodologia d'anàlisi dels diferents aspectes conceptuals, ideològics i/o filosòfics, així com tècnics-estètics, que diferencien les tendències; propiciar la capacitat crítica de l'alumne/a davant del conjunt dels fenòmens del període.

COMPETÈNCIES

E01. Analitzar críticament, en el treball propi, les dimensions històriques i genealògiques d'objectes, fenòmens i processos en context, i entendre-ho com a factor clau per traçar línies de futur.

E02. Analitzar i relacionar teories, conceptes i sabers de les diverses àrees de coneixement (socials, científiques, de les arts i dels dissenys).

E03. Llegir, escriure i parlar de forma posicionada i crítica en i des dels entorns de treball de les arts i els dissenys, i emprar aquests recursos com un factor de construcció personal.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

- T01. Escoltar activament valorant les aportacions alienes per a la construcció dels propis posicionaments.
- T02. Tractar la informació de forma responsable, compromesa i honesta.
- T03. Gestionar eficientment el temps i els recursos.
- T05. Comunicar i expressar-se eficaçment, tenint en compte el destinatari i el mitjà.
- T06. Treballar de forma col·laborativa, multidisciplinària i transdisciplinària.

RESULTATS D'APRENENTATGE

- RA1 (E01.1). Analitzar la dimensió històrica i contextual de les arts i els dissenys.
- RA2 (E01.2). Distingir la dimensió històrica i dialèctica del present en relació al passat i al futur.
- RA3 (E02.3). Aplicar fonaments bàsics de l'anàlisi i la interpretació històrica, tècnica i cultural d'imatges, objectes i espais.
- RA4 (E02.4). Detectar i assenyalar dubtes en la comprensió de conceptes i arguments de textos de caràcter historiogràfic.
- RA5 (E02.5). Demostrar responsabilitat en l'ús de la informació evitant el plagiat.
- RA6 (E02.6). Identificar les genealogies i metodologies històriques i conceptuals de les arts i els dissenys de la Modernitat.
- RA7 (E03.7). Llegir textos històrics, historiogràfics i de les ciències socials d'una certa complexitat.
- RA8 (E03.8). Apreciar les aportacions dels docents i dels companys en els processos de discussió a l'aula al voltant de casos d'estudi i textos historiogràfics.
- RA9 (E03.9). Demostrar autoexigència en la comunicació i presentació de treballs amb la correcció ortogràfica i l'adequació formal d'aquests.

RESULTATS D'APRENENTATGE TRANSVERSALS

- T01.1. Construir posicionament i criteri propis tant a partir del seu treball com a partir del diàleg amb altres propostes o agents.
- T01.2. Reconèixer les qualitats del treball dels altres com a font d'aprenentatge.
- T02.1. Reconèixer l'ús, límits i diferents aplicacions de dades i documents.
- T03.1. Organitzar i gestionar de forma autònoma els temps en els processos d'aprenentatge i en el seu itinerari formatiu en el grau.
- T03.2. Gestionar de forma eficient els recursos que estan implicats en els processos d'aprenentatge, tant els que li han estat facilitats com els que de forma autònoma adquireix.
- T05.1. Organitzar les idees i transmetre-les amb eficiència i creativitat.
- T05.2. Triar el mitjà adequat a cada situació comunicativa.
- T06.1. Distribuir els rols en un entorn col·lectiu de treball derivat d'un projecte segons habilitats i disciplines implicades.
- T06.2. Treballar de forma horitzontal i creuada en entorns col·laboratius com a font de desenvolupament personal i grupal.

CONTINGUTS

TRANSFORMACIONS DEL SISTEMA DE LES ARTS.

Els canvis en l'estatus de l'artista i transició de l'antic règim a un nou sistema per a les arts, les arts aplicades i el disseny.
Avantguardes artístiques. Emergència de l'art modern. Art modern com a sistema.

EL SISTEMA DE PRODUCCIÓ CAPITALISTA I LA LLUITA DE CLASSES

Les visions de William Blake i altres mirades subversives feministes i anticolonials.
La revolució de 1848 i la lluita per a un art democràtic: el Realisme i la caricatura.
La màquina i els nous materials. Crisi de la producció i discursos crítics. Europa vs Estats Units.

LA FASCINACIÓ PER LA MODERNITAT

La ciutat moderna: la multitud, l'anonimat i les pràctiques flâneur.
El costat fosc del progrés i el "mal du siècle": simbolismes, dandismes, decadentismes.
Del Modernisme al Racionalisme en arquitectura i disseny.

LA REPRODUCTIBILITAT TÈCNICA I ELS NOUS DEBATS SOBRE LA REPRESENTACIÓ

Les investigacions òptiques i el seu impacte en les arts. Teories del color i la visió.
Les noves tecnologies visuals mecàniques: fotografia, cartell, còmic i cinema.
Els plantejaments del Cubisme i la crisi de la representació.

EINES INSTRUMENTALS:

Introducció a l'anàlisi d'imatges i les seves metodologies.
Les metodologies de la interpretació compositiva i de l'anàlisi de contingut.

Resultats d'aprenentatge (RA):

RA.1, 2, 3, 4, 6, 8.

METODOLOGIA

L'assignatura s'organitza al voltant de tres grans seminaris (Art, Disseny i Comunicació Visual) que desenvoluparan els seus continguts de manera transversal, mostrant les línies que aglutinen les diverses problemàtiques, avenços i resolucions del món de l'art, el disseny, l'artesanía i l'arquitectura. Cada seminari es desenvolupa en un número de sessions i activitats diferents. Així, s'articularen diferents grups-classe amb activitats dirigides i magistrals o grupets més petits per treballs més puntuals. Les sessions plantejaran qüestions històriques, teòriques i conceptuals de les arts i els dissenys del tombant del segle XIX i principis del segle XX tot combinant explicacions per part de l'equip docent amb diferents exercicis a l'aula on el rol de l'alumne pren una importància cabdal: anàlisi d'objectes, espais i imatges; debats; petits exercicis de recerca, etc.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h

Hores activitats dirigides: 52,5h (35%)

Hores activitats supervisades: 15h (10%)

Hores aprenentatge autònom: 75h (50%)

Hores activitats d'avaluació: 7,5h (5%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi i/o visites i/o presentacions d'experts.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i/o exposició de continguts pràctics i debat.

Descripció: Cada docent plantejarà una sèrie de problemes de caràcter històric, teòric i conceptual relatius a l'objecte d'estudi del seu seminari. En aquesta part, el docent abordarà qüestions amb explicacions i suport audiovisual, a la vegada que generarà preguntes al grup-classe amb què qüestionar o intentar resoldre alguns dels dilemes plantejats.

Resultats d'aprenentatge: RA.1, 2, 3, 4, 6, 8.

Activitat supervisada:

Seguiment supervisat pel professor. Discussió y posada en comú de continguts. Realització d'exercicis a l'aula o taller.

Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball propi de l'alumne.

Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Descripció: Cada seminari planteja un seguit de treballs tant destinats a madurar qüestions d'història i teoria de les arts i el disseny com de caràcter instrumental. Els treballs es portaran a terme de manera personal i/o en grup, i es desenvoluparan, normalment, a la classe. Es realitzarà un seguiment directe dels processos de treball per tal de conèixer el nivell assolit per l'alumnat i poder incidir en aquells que tinguin més dificultats.

Resultats d'aprenentatge: RA 3, 4, 5, 7, 8 i 9.

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de textos. Treball pràctic autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, i/o lectura comprensiva d'elements formals y matèrics.

Descripció: Part dels treballs que s'engegaran a l'aula tindran una continuïtat en l'espai de treball autònom dels alumnes. Aquests hauran de llegir textos, buscar informació i treballar amb material (textual i visual) d'elaboració pròpia.

Resultats d'aprenentatge: RA 3, 4, 5, 7, 8 i 9.

Activitat d'avaluació

Presentacions dels exercicis dels resultats parcials i/o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis y resultats parcials o finals.

Descripció: Els seminaris avaluaran la feina feta a partir dels exercicis treballats tant a l'aula com en les hores autònomes. Igualment, es farà una prova avaluativa final amb què posar en joc, de forma creuada i madura, els diferents coneixements en contingut i eines treballats a cada seminari.

Resultats d'aprenentatge: RA 1, 2, 3, 5, 6, 9.

SISTEMA D'AVUACIÓ

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

L'avaluació serà contínua i tindrà en compte tot el procés de treball i aprenentatge de l'estudiant mitjançant els treballs diaris a l'aula com les tasques a fer i els projectes de recerca en hores autònomes.

SISTEMA D'AVALUACIÓ COMÚ A LA MATÈRIA

Avaluació contínua a través del seguiment del procés d'aprenentatge. (30%)

Avaluació contínua de l'exposició i/o realització d'exercicis i treballs. (60%)

Avaluació puntual a través de seminaris, debats, visites i/o altres activitats col·lectives. (10%)

ACTIVITATS D'AVALUACIÓ I CRITERIS D'AVALUACIÓ PARCIALS

Cada nus històric comptarà amb les seves pròpies activitats d'avaluació per tal de valorar el procés de treball i aprenentatge en el si d'aquests. Igualment, es portaran a terme alguns exercicis de caràcter transversal amb què articular i posar en comú els coneixements adquirits en cada seminari.

Criteris per a ser avaluat:

1. L'alumne/a ha d'haver lliurat la totalitat dels treballs.
3. L'assistència ha d'haver estat igual o superior al 80% de les hores lectives presencials.

Sistema d'avaluació. Treballs a realitzar:

Primera convocatòria

1. Treball individual (35%)
2. Treball en grup (30%)
3. Examen (25%)
4. Activitat i actitud a l'aula (10%)

Segona convocatòria:

Treball de síntesi

RECUPERACIÓ

1. La nota mínima mitjana de curs ha d'estar entre 4 i 4,99.
2. L'alumne/a ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura.
3. L'assistència ha d'haver estat igual o superior al 80% de les hores lectives presencials.

BIBLIOGRAFIA

- ARGAN, G. C. El arte moderno 1770-1970. Madrid: Akal, 1991.
- BAYLEY, S. Guía Conran de Diseño, Madrid: Alianza, 1999
- BURCH, N. El tragaluz del infinito. Madrid: Cátedra, 2008.
- CAMPI, I. Iniciació a la història del disseny industrial. Barcelona: Edicions 62 - Massana, 1987.
- La idea y la materia. Vol 1. El diseño de producto en sus orígenes. Barcelona: Gustavo Gili, 2007.
- CARRETE, J. Gravado y creación gráfica. Madrid: Historia 16, 1989.
- COOPER, Emmanuel. Historia de la cerámica. Barcelona: Ceac, 1987 (1981).
- DALMASES, Núria de; GIRALT-MIRACLE, Daniel. Argenters i joiers de Catalunya. Barcelona: Destino, 1985.
- DE FUSCO, R. Historia de la arquitectura contemporánea. Madrid: Celeste, 1994.
- FRAMPTON, K. Historia crítica de la arquitectura moderna. Barcelona: Gustavo Gili, (10a ed.), 2000.
- GARNER, Philippe. Encyclopédie visuelle des arts décoratifs, 1890-1940. Bruxelles: Bordas, 1981.
- HESKETT, J. Breve historia del diseño industrial. Barcelona: Ed. del Serbal, 1985.
- HOLLIS, R. El diseño gráfico. Una historia abreviada. Barcelona: Destino, 2000.
- MAINAR, J. I CORREDOR-MATHEOS, J. Dels bells oficis al disseny actual. Barcelona: Blume, 1984.
- MEGGS, Ph., PURVIS, A.W. Historia del diseño gráfico. Barcelona: RM Verlag, (4a ed.), 2009.
- PEVSNER, N. Los orígenes de la arquitectura moderna y el diseño. Barcelona: Destino, 1992.
- RAMIREZ, J.A. Medios de masas e historia del arte. Madrid: Cátedra, 1988.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

–Historia del arte, 4: El mundo contemporáneo. Madrid: Alianza, 2005.
SATUÉ, E. El diseño gráfico. Desde los orígenes hasta nuestros días. Madrid: Alianza, 1999.
TORRENT, R. I MARIN, J.M., Historia del diseño industrial, Madrid: Manuales Arte Cátedra, 2005.
William Blake: visiones de mundos eternos, 1757-1827: 2 de febrero - 7 de abril de 1996. Barcelona, La Caixa, 1996
FOUCAULT, M. La peinture de Manet, Paris, Éditions du Seuil, 2004.
GAMBONI, Dario, Potential images : ambiguity and indeterminacy in modern art London, Reaktion, 2002

Introducció a les metodologies historiogràfiques:

SHINER, Larry. La Invención del arte : una historia cultural. Barcelona: Paidós, 2004 (2001).
TRIVIÑO CABRERA, Laura. « Cómo abordar la enseñanza de la historia del arte desde una perspectiva de género. El movimiento impresionista como ejemplo », Dossiers feministes, no 19, 2014, págs. 205-220.

Art, gènere i sexualitat:

POLLOCK, Griselda, Vision and difference. New York: Routledge, 2007

Cultura visual del s. XIX:

CRARY J. Las técnicas del observador. Visión y modernidad en el siglo XIX. Murcia: Cendea, 2008.

FRIED, M., El lugar del espectador. Estética y orígenes de la pintura moderna. Madrid: Visor-La Balsa de la Medusa, 2000.
STOICHITA, V., Ver y no ver. La tematización de la mirada en la pintura impresionista, Madrid, Siruela, 2005.
SCHWARZ, V. S Spectacular Realities: Early Mass Culture in fin-de-siècle Paris, University of California Press, 1998
Noves tecnologies de la comunicació visual:
BAJAC, Q. La invención de la fotografía: La imagen revelada. Barcelona: Blume, 2012.

BATCHEN, G. Arder en deseos. Barcelona: Gustavo Gili, 2004.

BOZAL, V. El siglo de los caricaturistas. Madrid: Historia 16, 1989.

SOUGEZ, M.L. et al. Historia General de la fotografía. Madrid: Catedra, 2007.
BANN, S., Distinguished Images: Prints in the Visual Economy of Nineteenth-Century France, New Haven, Yale University Press, 2013

Experiències de la Modernitat i allò urbà:

AZÚA, Félix, Baudelaire y el artista de la vida moderna. Barcelona, Editorial Anagrama, 1999.
BLOM, Philipp. Años de vértigo. Cultura y cambio en Occidente, 1900-1914. Barcelona, Anagrama, 2010.
FRASCINA, Francis et alii: La modernidad y lo moderno. La pintura francesa del siglo XIX, Madrid, Akal, 1998.
HARVEY, David, Paris, capital of modernity, New York, Rutledge, 2003
MORSS, S., Dialéctica de la mirada, Walter Benjamin y el proyecto de los Pasajes. Madrid, Editorial La balsa de la Medusa, 2001

Fonts i documents:

CALVO SERRALLER F. (ed.). Fuentes y documentos para la historia del arte. Ilustración y romanticismo. Barcelona: Gustavo Gili, 1982.

CHIP, H.B. (ed.). Teorías del arte contemporáneo. Fuentes artísticas y opiniones críticas. Madrid: Akal, 1995.
CIRLOT, L. (ed.). Primeras vanguardias artísticas. Textos y documentos. Barcelona: Labor, 1995.

FREIXA, M. (ed.). Fuentes y documentos para la historia del arte. Las vanguardias del s.XIX. Barcelona: Gustavo Gili, 1982.
GONZÁLEZ GARCÍA, A. et al. (ed.). Escritos de arte de vanguardia. 199/1945. Madrid: Akal, 1999.
LOOS, Adolf, 1980 (1910). "Ornamento y delito". A Ornamento y delito, y otros escritos. Barcelona: Gustavo Gili. P. 43-50.
MORRIS, W. Arte y sociedad industrial. Valencia: Fernando Torres, 1975 (1875).

PROGRAMACIÓ

Sessió 1

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

INICI: Tots els grups junts. Activitat conjunta d'introducció al voltant de les arts i el disseny del tombant del segle XIX i principis del s. XX. Presentació de l'assignatura.

Sessió 2-11

Desenvolupament dels seminaris d'Art, Disseny i Comunicació Visual.

Sessió 12-13

Activitats conjuntes al voltant de les arts i el disseny del tombant del segle XIX i principis del s. XX

Sessió 14

Activitat d'avaluació

Sessió 15

Setmana de recuperació

Sessió 16

SESSIÓ DE TANCAMENT: Tancament de l'assignatura mitjançant entrevistes individuals.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.